

Sygn. akt III Cz 80/14

POSTANOWIENIE

Dnia 1 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący-Sędzia: SO Arkadia Wyraz – Wieczorek

Sędziowie: SO Barbara Braziewicz

SR (del.) Roman Troll (spr.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 1 kwietnia 2014 r. w Gliwicach

sprawy z wniosku wierzyciela E. K.

przeciwko małżonce dłużnika E. M. (1)

o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika

na skutek zażalenia wierzyciela

od postanowienia Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. akt I Co 3286/13

postanawia:

1 oddalić zażalenie;

2 zasądzić od wierzyciela E. K. na rzecz małżonki dłużnika E. M. (1) kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

SSR (del.) Roman Troll SSO Arkadia Wyraz – Wieczorek SSO Barbara Braziewicz

Sygn. akt III Cz 80/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej, po przeprowadzeniu rozprawy, oddalił wniosek wierzyciela E. K. przeciwko małżonce dłużnika E. M. (1) o nadanie klauzuli wykonalności (pkt 1) oraz zasądził od wierzyciela na rzecz małżonki dłużnika kwotę 77 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 2).

Sąd Rejonowy ustalił, iż w wyroku z dnia 16 czerwca 2004 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach uznał E. M. (2) za winnego tego, że w dniu 20 sierpnia 2003 roku, działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia E. K., zadał mu kilkakrotnie ciosy ostrzem siekiery, powodując u niego rozległe obrażenia, za co został skazany na karę 8 lat pozbawienia wolności, a wyrokiem z dnia 29 lipca 2011 roku Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej zasądził od E. M. (2) na rzecz E. K. tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania kwotę 28 460 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 marca 2006 roku oraz obciążył pozwanego kosztami postępowania w wysokości 4 700 złotych jednocześnie ustalając odpowiedzialność E. M. (2) za skutki przestępstwa z dnia 20 sierpnia 2003 roku, mogące się ujawnić u E. K. w przyszłości. E. M. (2) pozostaje w związku małżeńskim z E. M. (1) nieprzerwanie od 21 grudnia 1961 roku.

Nadto Sąd Rejonowy ustalił, że małżonka dłużnika liczy sobie 70 lat, jest osobą schorowaną, wraz z mężem utrzymują się z otrzymywanych świadczeń emerytalnych, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności przez E. M. (2) otrzymywała od niego jedynie część z otrzymywanej przez niego emerytury.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, iż z uwagi na powstanie roszczenia 20 sierpnia 2013 r., do postępowania stosuje się przepisy przed zmianą ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw. To zaś, że samo roszczenie wywodzi się z czynu niedozwolonego dłużnika (E. M. (2), który działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia E. K., zadał mu kilkakrotnie ciosy ostrzem siekiery, za co został skazany prawomocnym wyrokiem), a małżonka dłużnika w żaden sposób nie przyczyniła się do dokonania czynu zabronionego, majątek wspólny dłużnika i jego małżonki nie odniósł przez to jakichkolwiek przysporzeń, pozwala na wyłączenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela z majątku wspólnego.

Zażalenie na to postanowienie złożył wierzyciel zaskarżając je w całości, zarzucając mu:

1 obrazę prawa materialnego – art. 41 § 3 kro w brzmieniu sprzed nowelizacji – poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji ustalenie, że zachodzą przesłanki pozwalające na całkowite wyłączenie możliwości zaspokojenia się z majątku wspólnego małżonków przez wierzyciela,

2 naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy – art. 787 § 1 kpc w brzmieniu sprzed nowelizacji – poprzez niewydanie klauzuli wykonalności mimo braku ustawowych przeciwwskazań

i wniósł o jego zmianę poprzez nadanie klauzuli wykonalności oraz zasądzenie od małżonki dłużnika na rzecz wierzyciela kosztów postępowania odwoławczego.

W uzasadnieniu wskazał, iż w poprzednim stanie prawnym małżonkowie odpowiadali wspólnym majątkiem za zobowiązania jednego z nich wynikające zarówno z czynności prawnych, jak i z innych zdarzeń, nie ma więc żadnych przeciwwskazań, aby nadać klauzulę wykonalności, gdy zobowiązanie wynika z czynu niedozwolonego. W sprawie trzeba bowiem zauważyć, że wierzyciel stał się ofiarą dotkliwego przestępstwa dokonanego przez dłużnika, a ochrona interesów rodziny dłużnika nie może nastąpić kosztem istotnych spraw bytowych wierzyciela, który doznał ogromnych szkód w związku z popełnieniem przestępstwa przeciwko niemu. Dodatkowo wskazał, że majątek wspólny powstał także przez starania dłużnika, dlatego też jest zasadnym zaspokojenie wierzyciela z tego majątku.

W odpowiedzi na zażalenie małżonka dłużnika wniosła o jego oddalenie i zasądzenie od wierzyciela kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazała, że podniesione przez wierzyciela zarzuty są bezpodstawne, bo pomimo wątpliwości związanych ze stosowanymi przepisami, postanowienie jest zasadne w kontekście art. 41 § 3 kro w brzmieniu starym, gdyż wyrządzenie szkody deliktem można uznać jako kwalifikowaną postać lekkomyślności, a w takim przypadku musi dojść do wyłączenia odpowiedzialności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niezasadne i dlatego zostało oddalone.

Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy zastosował przepisy intertemporalne oraz prawa materialnego wskazując, że jeżeli zobowiązanie dłużnika pozostającego w ustroju ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej powstało przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691), do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed tej nowelizacji (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008 r., sygn. akt III CZP 77/08, opublik. w OSNC 2009/7-8/114, art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 20 stycznia 2005 r.).

W stanie prawnym poprzedzającym wejście w życie ustawy nowelizującej zasadnicze znaczenie miał art. 41 kro, który ustanawiał zasadę, że zaspokojenia z majątku wspólnego może żądać także wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków (art. 41 § 1 kro), sąd zaś mógł każdorazowo ograniczyć lub wyłączyć możliwość zaspokojenia się z majątku wspólnego przez wierzyciela, którego dłużnikiem był tylko jeden z małżonków, jeżeli ze względu na charakter wierzytelności albo stopień przyczynienia się małżonka będącego dłużnikiem do powstania majątku wspólnego, zaspokojenie z majątku wspólnego byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 41 § 3 kro). Unormowania materialno-prawne znajdowały wówczas uzupełnienie w przepisach kodeksu postępowania cywilnego. Wierzyciel, który uzyskał tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi, chcąc zaspokoić się z majątku wspólnego, musiał przedstawić tytuł wykonawczy skuteczny przeciwko obojgu małżonkom, występował zatem o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika na podstawie art. 787 kpc. W postępowaniu klauzulowym, na wniosek małżonka dłużnika, sąd orzekał o ograniczeniu lub wyłączeniu możliwości zaspokojenia się wierzyciela z majątku wspólnego (art. 787 § 2 kpc), co stanowiło procesową realizację art. 41 § 3 kro. Do kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym należało ponadto m.in. badanie, czy pomiędzy małżonkami istnieje ustrój wspólności ustawowej lub umownej, czy w razie umownego zniesienia wspólności fakt ten był wiadomy wierzycielom oraz czy odpowiedzialność majątkiem wspólnym nie jest wyłączona ze względu na datę powstania wierzytelności. (Por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008 r., sygn. akt III CZP 77/08, opublik. w OSNC 2009/7-8/114).

Zobowiązanie dłużnika jest związane z przestępstwem dokonany przez niego 20 sierpnia 2003 r., a więc do rozpoznania sprawy należy zastosować przepisy prawa sprzed wspomnianej nowelizacji. Dlatego też w sprawie trzeba odpowiedzieć sobie na pytanie, czy samo dokonanie przestępstwa przeciwko osobie wierzyciela przez E. M. (3) jest okolicznością uniemożliwiającą zaspokojenie z majątku wspólnego. Aby to zrobić należy ocenić nie tylko charakter wierzytelności, ale także czy zaspokojenie z majątku wspólnego byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego oraz ewentualnie sposób przyczynienia się małżonka będącego dłużnikiem do powstania majątku wspólnego [art. 41 § 3 kro w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 grudnia 1975 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 45, poz 234)].

Sąd Rejonowy ustalił charakter wierzytelności – wynikającej z deliktu – natomiast ustalenia co do majątku dotyczą okresu po dokonaniu czynu. Inna sprawa, że wierzyciel w tym zakresie nie wykazywał żadnej inicjatywy dowodowej (art. 6 kc). Nawet w zażaleniu wierzyciel nie podnosi żadnych okoliczności z tym związanych. Dlatego też nie ma żadnych ustaleń wskazujących na posiadany przez dłużnika w majątku wspólnym znaczny majątek, a posiadanie przez małżonków znacznego wspólnego majątku też nie zostało wykazane, co więcej takie okoliczności nawet nie są podnoszone.

Nie ulega zaś żadnej wątpliwości, że małżonka dłużnika liczy sobie obecnie 70 lat, jest osobą schorowaną, wraz z mężem utrzymują się z otrzymywanych świadczeń emerytalnych, a w czasie odbywania kary pozbawienia wolności przez E. M. (2) otrzymywała od niego jedynie część z otrzymywanej przez niego emerytury. Z tego wnioskuje, że nie dysponują znacznym majątkiem wspólnym, co więcej małżonka dłużnika wyraźnie stwierdziła w trakcie jej wysłuchania, iż mówiła mężowi, żeby nie pił i – jak stwierdziła – przeżywała go za to /k. 27/, a więc zwracała mężowi uwagę na niewłaściwe postępowanie, zaś świadkiem dokonania przez niego przestępstwa nie była.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r. (sygn. akt III CZP 46/75, opublik. w OSNC 1976/9/184) art. 41 § 3 kro sąd powinien z reguły zastosować, gdy chodzi o zobowiązania zaciągnięte przez lekkomyślnego małżonka wbrew interesom rodziny lub gdy dłużnikiem jest ten małżonek, który na skutek niewłaściwego trybu życia albo faktycznej separacji nie przyczynił się do powstania wspólnego dorobku, a wśród okoliczności, które podlegają rozważeniu przy stosowaniu tego przepisu, należy mieć na uwadze sytuację życiową małżonka i dzieci dłużnika, a także warunki osobiste, rodzinne i majątkowe wierzyciela, zaś jakkolwiek ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności z majątku wspólnego wymaga wniosku małżonka dłużnika, a sądy mają obowiązek czuwania, aby nadanie klauzuli wykonalności nie nastąpiło z naruszeniem zasad współzycia społecznego.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił charakter wierzytelności oraz to, że z uwagi na zasady współzycia społecznego zaspokojenie wierzyciela z majątku wspólnego nie jest możliwe, na co wskazuje

to, że małżonka dłużnika przestrzegala go przed niewłaściwym postępowaniem, ma 70 lat, jest schorowana, zaś utrzymuje się wraz z mężem ze świadczeń emerytalnych, a z samego przestępstwa majątek wspólny nie odniósł jakichkolwiek przysporzeń. Dodać także należy, iż wierzyciel w żaden sposób nie starał się nawet wykazywać, że majątek wspólny małżonków jest znaczny, co więcej nie zgłaszał nawet takich okoliczności faktycznych, a co za tym idzie małżonka dłużnika przy uwzględnieniu jego wniosku musiałaby ponosić odpowiedzialność także swoim świadczeniem emerytalnym pomimo upominania swojego małżonka przed niewłaściwym postępowaniem. To zaś kłóciłoby się z zasadami współżycia społecznego w okolicznościach rozpoznawanej sprawy.

Dlatego też Sąd Rejonowy nie naruszył prawa materialnego (art. 41 § 3 kro w brzmieniu przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw) ani prawa procesowego (art. 787 § 1 kpc w brzmieniu przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw), albowiem w sposób prawidłowo oddalił wnioski o nadanie klauzuli wykonalności.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o art. 397 § 1, 11 i 2 kpc w związku z art. 385 kpc, art. 787 § 1 i 2 kpc w brzmieniu przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw i art. 41 § 3 kro brzmieniu przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, należało oddalić zażalenie jako bezzasadne.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z art. 13 § 2 kpc oraz § 11 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSR(del.) Roman Troll SSO Arkadia Wyras – Wieczorek SSO Barbara Braziewicz